

TÜRKİYE'NİN BÜYÜK MEMELİ HAYVANLARI ÜZERİNE MOLEKÜLER EKOLOJİK ARAŞTIRMALAR

Evren Koban

TÜBİTAK MAM, Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji Enstitüsü, Kocaeli

Amaç: Türkiye’de yaşayan evcil ve yaban büyük memelilerin araştırılması ve koruma stratejilerinin oluşturulmasına moleküler ekolojik yöntemlerle katkıda bulunmak.

Gereç ve Yöntem: Çalışmalarımız uzun zamandır Tarım Bakanlığı ile işbirliğinde evcil hayvanlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Çevre ve Orman Bakanlığı’nın arazi çalışmalarında yakalanan, ölü/yaralı bulunan hayvanlardan da örnek alınabilmektedir. Türlerle/ırklara ait populasyonlardan kan/doku örnekleri toplanmakta, örneklerden elde edilen DNAların otozomal lokusları ve mitokondri genomları mikrosatelit markörler, RFLP, SSCP ve dizileme metotları kullanılarak analiz edilmektedir. Veriler çeşitli paket programlar ile değerlendirilmektedir.

Bulgular: Bulgularımız Anadolu çoban köpeklerinin farklı kökenlerine; çiftlik hayvanlarından atlarda ve koyunlarda ırklar arasında yüksek oranda gen akışına; sığır ve keçilerde ise ayrıştırılabilen bir genetik yapıya işaret etmektedir. Halk eli ve çiftlik sürüleri arasında genetik farklılıklar ortaya konmuştur. Yaban hayvanlarında populasyon düzeyinde çalışma henüz tamamlanmamıştır ama yaban koyunlarının verileri evcil koyunlarla beraber analiz edilmiştir. Leopar örneklerinin analizinde Türkiye’deki türün *Panthera pardus tuliana* değil *P. p.saxicolor* olduğu tespit edilmiştir. Sırtlan verilerinin analizi için sayı artırılması gerekmektedir.

Sonuç: Hem evcil hem de yaban türlerinde yönetim ve koruma stratejilerinin yenilenmesi ve moleküler genetik verilerin dikkate alınması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: büyük memeliler, genetik çeşitlilik, DNA, koruma

Teşekkür: Çalışmalarımızın desteklendiği projeler: TUBITAK KAMAG-106G005 TÜRKHAYGEN-1, TUBITAK KAMAG-109G016, TÜBİTAK TBAG-2127, TUBITAK VHAG-1553, British Council Türkiye Partnership programı, AB 5.Çerçeve ECONOGENE, ODTU BAP-2001-01-08-08.

Çalışmaları gerçekleştiren ekip: S. Arat, İ.Togan, H.r Bağış, O. Ertuğrul, E. Kurar, M. İ. Soysal, B. Erdağ, D. Aktopraklıgil, S. Aksu, A. Özdemir, K. Balcıoğlu, E. Özkan, Ö. Aslan, M. Denizci, Ö. Korkmaz Ağaoğlu, B. Çınar Kul, H. Dinç, A. Doğan, E. Yüncü, H. Acar, H. A. Döm, C. Berkman, S. Demirci, Ö. E. Can